

Taximiz qaranlıq səhifələri ile zənginlidir. Çünkü elə dövrlər olub ki, işgalçı ordular nəinki bir şəhəri, ümumilikdə onlarla kəndi, qəsəbəni və şəhəri yerlə yeksan edib, əhalisini ise zorakı vəsilələr qətə yetirib. Hazırda dünya xalqları günümüze qədər gəlib çıxan bəşəri faciələrin az qismindən məlumatlı ola bilib. Əksər felakətlərdən, insan qırğınlarından isə heç bir məlumat malik deyillər. Çünkü qan dondurun bəşəri faciələrin böyük hissəsi ilə bağlı bu gün heç bir arxiv sənədləri yoxdur. Bu isə o deməkdir ki, vəhşilər törətdikləri insan ölümlərini ört-basdır etməyə müvəffəq olublar. Bununla yanaşı, bu gün bezi kütlevi qətlamlara, qırğınlara dair məlumatlar kitabxanalarda saxlanılmadır. Tarixi mənbələrə istinadən qeyd etmək olar ki, qədim dövrde elə mühərabələr olub ki, işgalçılar zəbt etdikləri şəhərlərin, kəndlərin her bir canlısını qılıncdan keçiriblər. Yunan tarixçisi Fukidisi eramızdan əvvəl V. əsrde Peloponnes mühərabəsi zamanı afinalıların Melos adası sakinlərini son nəfərindək məhv etdiyi yazıb. 947-ci il de bizim qədim yurdumuz olan Bərdə şəhərini işğal edən slablar 20 min insanı qətə yetirmişlər. Yalnız Şirvanşahların müdaxiləsindən və slabların başçısının öldürilməsindən sonra Bərdədə normal həyatı bərpə etmək mümkün olmuşdur. Araşdırma təsdiq edir ki, 23 milyondan çox Amerika aborigenlarının qətə yetirilməsi bəşər tarixinin ən genişmiyasi soyqırımı hesab olunur. Avstraliya aborigenlerinin soyqırımı da həyata keçirilmişdir. Belə ki, 1788-ci ildə başlayaraq Avstralaliyada Avropa müstəmləkəciliyi məskunlaşmaya başladılar. O zaman yerli aborigenlerin sayı təxminən 750 000 nəfər təşkil edirdi. Lakin 1911-ci ilde onların sayı cəmi 31 000 nəfər idi. Onların eksəriyyəti xəstelikdən, deportasiyadan, qətləmdən və acliqdan həlak oldu. 1226-ci il də Nişapuru işğal edən Cingiz xan şəhərin əhalisini tamamilə qılıncdan keçirib. Hətta Cingiz xan Nişapuru alan zaman əsgərlərinə əmr edir ki, şəhərdə insanlar yanaşın uçaq quşlar, yerişen heyvanlar da məhv edilsin.

İnsan qatilləri qədim dövrlərdə can almaq əməllərini 20-ci əsrde də davam etdirmişlər. Birinci Dünya mühərabəsində 20 milyon, ikinci Dünya mühərabəsində isə 70 milyona yaxın insan öldürülmüşdür. Nasist Almaniyası tərefindən 6 milyon yəhudinin məhv edilməsini (Xolokost) tarixinin dəhşətli soyqırımlarından hesab olunur. Yaponiya orduyu tərefindən törədilmiş beynəlxalq cinayətlər bəşəri vəhşiliklər hesab olunur. Mühəribə bitdikdən sonra müttəfiqlər tərefindən herbi cinayətlərin törədilməsində ittiham olunan təxminən 5000 yapon hərbçisi üzərində məhkəmə prosesleri keçirilmiş və onlann 4400 nəfəri məhkum edilmiş, 1000 nəfərinə isə ölüm cəzası kəsilmişdir. Almanlar tərefindən Namibiyanın yerli xalqlarının məhv edilməsi nəticəsində 65 000 xərero (onların 80 fəizi) və 10 000 nama (onların 50 fəizi) həlak olmuşdur. 1985-ci ildə BMT Namibiya yerli xalqların məhv edilməsi cəhdini XX əsrin birinci soyqırımı aktı kimi qiymətləndirdi. 2004 ilde Almaniya hakimiyyəti Namibiyanın soyqırımının törədilməsini etiraf etdi və resmi üzr istədi. 1975-1979 illərdə Pol Pot və İyengə Sarı rejimi tərefindən Kambocada 3 milyona qədər insanın məhv edilməsini, 1995-ci ildə Srebrenisada Bosniya müsəlmanları Bosniya serbləri tərefindən kütlevi qırğını, Darfurda yerli əhalinin soyqırımı (BMT hesablamalarına esasən, həlak olanların sayı 180 mindən artıqdır) və digər cinayətlər bəşəriyyətin amansız soyqırımları hesab olunur.

1994-cü ildə Ruandadakı hutu hökuməti tutsuları kütlevi qırğına məruz qoyub. Müxtəlif hesablamalara görə, iki ay ərzində təxminən 800.000-1.000.000 arası insan həlak olub, 250.000-500.000 qadın zorlanıb, önlərinin 70%-ini tutsular teşkil edib. Ruanda dövlət başçısı Pol Kaqame Fransa və Belçikanı soyqırımınnı siyasi hazırlıqlarını təşkil etməkdə günahlandırır.

2016-ci ilin sonlarında 300 nəfər silahlı rohanca sarħed postlarına hücum edib 9 hərbçini öldürəndən sonra Myanma silahlı qüvvələri Rakhayn ştatında yaşayan rohancalara - müsəlman azılığa qarşı kütlevi qırğıñ əməliyyatlarına başlayıb. "Ontario" Beynəlxalq İnkışaf Agentliyinin (OIDA) məlumatına görə, həmin dövrdə etibarən Myanma ordusu tərefindən 24.000 rohanca öldürülb, 18.000 qadın əsgər və polislər tərefindən zorlanıb, 116.000 nəfər fiziki zorakılığa məruz qalıb, 36.000 nəfər odda yandırılıb, 115.000 ev yandırılıb, 113.000 ev yağımalanıb. Uzunmüddətli və təkrarlanan represiyalar nəticəsində Myanmada 2.4 milyon

İnsanlığa düşmən kəsilən insanlar

rohincadan yalnız 200.000 nəfəri sağ qala bilib.

Ermənilərin azərbaycanlılara qarşı törətdiyi vəhşiliklər

Bəşər tarixinin ən amansız insan faciələri arasında ermənilərin azərbaycanlılara qarşı törətdiyi vəhşiliklər ön sıralarda durur. İki əsr ərzində iki milyona yaxın azərbaycanlı erməni terrorunun qurbanı olub. Öten əsrin 88-ci illərində başlayaraq ermənilər azərbaycanlıları törədərək, torpaqlarını zəbt etmək üçün genişmiyasi terror aktları həyata keçirməyə başlamışdır. Ermeni silahlı quldur dəstələri 1989-cu ildən başlayaraq müteməadi olaraq Xocavənd rayonunun Qaradağlı kəndini ağır texnikalardan, qumbaraatanlardan, pulemyotlardan və digər odlu silahlardan atəş açaraq kənddə yaşayış əhalini mütemədi olaraq qorxu və həyecan içərisində saxlamış, evlər yandırılmış və kənddə yaşamaq mümkün olmadığına görə həmin dövrdən başlayaraq 1992-ci ilin fevral ayının 14-nə ki 889 nəfər kənd sakinini öz yaşadılara evlərdən zorla deportasiya olunmuşdur. 11 fevral 1992-ci il tərrixəd erməni silahlı dəstələri tərefindən Şuşa rayonunun Malibəyli və Quşçular kəndlərinin top, raket, pulemyot, avtomat silahlardan və zirehli texnikalardan atəşə tutulması nəticəsində dinc sakinlərdən 10 nəfəri (6-sı Malibəyli, 4-cü Quşçular) qətə yetirilmiş, 5 nəfəri (2-si Malibəyli, 3-ü Quşçular) kəndi tərk edə bilən kəndlətər beynəlxalq hüquq sənədlərindən qərəbən qəsəbələr, 45 nəfəri (25 nəfəri Malibəyli, 20 nəfəri Quşçular) yaşaşdırıqları kəndlərdən çıxaraq piyada Ağdam rayonu Abdal-Güləblə istiqamətində gedərkən erməni silahlıları tərefindən avtomat və digər odlu silahlardan atəşə tutularaq ağır dərecəli bədən xəsərətləri almış, 9 nəfər (3-ü Malibəyli, 6-sı Quşçular) kənd sakinini isə ermənilər tərefindən girov götürürək işgəncələrə məruz qaldıqdan sonra müxtəlif vaxtlarda azad olunmuş və onlara verilmiş işgəncələr nəticəsində almış olduqları xəsərətlərin təsirində vəfat etmişdir. Erməni terroru hərbi birleşmələrinin işğal nəticəsində Malibəyli kəndinin 2223 nəfər, Quşçular kəndinin isə 844 nəfər azərbaycanlılardan ibarət əhalisi deportasiyaya məruz qalmış, Quşçular və Malibəyli kəndlərinə (o zaman mövcud olmuş məzənnə ilə) 35 mlrd 195 mln 478 min 249 manat ziyan dəymisidir.

14-17 fevral 1992-ci il tərrixəd erməni silahlı quldurlarının Xocavənd rayonunun Qaradağlı kəndini silahlı basqın zamanı 104 nəfər girov götürülmüş, 67 nəfər Qaradağlı kənd sakini, o cümlədən, 9 nəfər azyaşlı uşaq, 10 nəfər qadın, 14 nəfər 60 yaşından yuxarı kişi, 34 nəfər gənclər öldürülmüş, 5 nəfər itkin düşmüş, 37 nəfər müxtəlif dərecəli bədən xəsərətləri almış, kəndi işğal edərkən 200-dən artıq fərdi yaşayış evləri, 1 mədəniyyət evi, 2 kitabxana binası, 1 məktəb binası, 1 xəstəxana binası, bir tarixi abidə, digər dövlət obyektləri, habelə 250 hektar meşə zolağı yandırılıraq, dövlətə və əhaliyə 60.666.000 ABŞ dolları məbleğində maddi ziyan vurulmuşdur.

1992-ci il fevral ayının 25-dən 26-na keçən gecə Xocalı şəhərində ermənilər tərefindən 613 nəfər azərbaycanlı, o cümlədən, 63 azyaşlı uşaq, 106 qadın, 70 qoca qətə yetirilmişdir. 8 ailə bütövlükdə məhv edilib, 25 uşaq hər iki va-

lideynini, 130 uşaq valideynlərindən birini itirmiş, 487 nəfer yaralanmış, onlardan 76-sı uşaq, 1275 dinc sakin əsir götürülmüş, 150 nəfər isə itkin düşmüşdür.

Xocalı soyqırımı dünyani sarsıldı

Qəbul edilən qərarlara və yuxarıda qeyd olunan prinsiplərə əsasən, demək olar ki, ermənilərin Xocalı şəhərində törətdikləri kütlevi insan qətləmə soyqırımı aktları kateqoriyasına aiddir. Ermənilərin törətdiyi bu soyqırımı nəticəsində Xocalı hadisələrini beynəlxalq hüquq əsasında soyqırımı cinayəti aktı kimi tövsiyə etməye imkan verir: 1. BMT Baş Assambleyə tərəfindən 260 A (III) sayılı qətnamə ilə qəbul edilmiş 9 dekabr 1948-ci il tarixli "Soyqırımı cinayətinin qarşısının alınması və cəzalandırılması haqqında" BMT Baş Məclisinin 9 dekabr 1948-ci il tarixli qətnaməsi qəbul edilmişdir. Konvensiya 19 maddədən ibarətdir. İndiyədək dünyanın 153 ölkəsi bu Konvensiyani ratifikasiya etmişdir.

İslamın cinayətinin digər analoji beynəlxalq cinayətlərdən fərqləndirir. Soyqırımı cinayətin təşkil edən əməllərdən hər biri şüurlu və əvvəlcədən düşünülmüş olur. Bu əməllər heç bir halda təsadüf və ya ehtiyatsızlıq nəticəsində törədilə bilməz. Soyqırımı cinayətinin təhlili zamanı onun 3 əsas hissəsi üzə çıxarır: - məlum, milli, etnik, irqi və ya dini qrupun varlığı; - belə bir qrupun tamamilə və ya qismən məhv edilməsi niyyətinə olması. Soyqırımı qurbanlarının müəyyən edilməsinin həllədici elaməti onların fərdiyyəti deyil, məhz onların qrupa mənsubluğundur; - niyyət qrupun məhv edilməsindən ibarət olmalıdır. Soyqırımı bütün qrupunun mövcudluq hüququnu tanımaqdən imtina etməkdir. Ayrıca bir insanın qətə yetirilməsi (soyqırımı) ayrıca bir fərdin yaşamaq hüququnu tanımaqdən imtina kimi xarakterize olunur. İlk dəfə olaraq, kütlevi insan qətləmələrinin soyqırımı sayılması təklifini 1933-cü ildə yəhudü əsilli polşalı hüquqşunas Rafael Lemkin İspaniyada keçirilən cəza hüququnun eyniləşdirilməsinə dair V. beynəlxalq konfransda irəli sürmiş və uzun müzakirələrdən sonra təklifini qəbul etdirə bilmişdir. Sonradan, yeni mühərabənin Almaniyanın meglubiyəti ilə başa çatmasından sonra Nürnberg Beynəlxalq Hərbi Tribunalı nəsli "insanlıq əleyhine cinayətlərin" törədiləsi barədə qərar qəbul etdi. Qarda "genosid" sözü ittihamname aktına daxil edildi. "Soyqırımı cinayətinin qarşısının alınması və cəzalandırılması haqqında" BMT Baş Məclisinin 9 dekabr 1948-ci il tarixli qətnaməsi qəbul edilmişdir. Konvensiya 19 maddədən ibarətdir. İndiyədək dünyının 153 ölkəsi bu Konvensiyani ratifikasiya etmişdir.

Vəhşilər cəzasız qala bilməz

BMT Təhlükəsizlik Şurası beynəlxalq cinayət törətməsi fiziki şəxslərin cinayət məsuliyyəti cəlb edilməsi üçün "ad hoc" qaydasında ilk dəfə 23 fevral 1993-cü il tarixli 808 nömrəli və 25 may 1993-cü il tarixli 827 nömrəli qətnamələrinə əsasən "1991-ci ildə keçmiş Yuqoslaviya ərazisində törədilmiş beynəlxalq humanitar hüququn ciddi pozuntularına görə məsuliyyət daşıyan şəxslərin təqib edilməsi üzrə Beynəlxalq Tribunal" yaradılmışdır. Bu tribunalın əsasnaməsi de təsdiq olunmuşdur. Keçmiş Yuqoslaviya üzrə Beynəlxalq Cinayət Tribunalının (KYBCT) birinci hökmü 29 noyabr 1996-ci ildə çıxarılmışdır. Ümumilikdə 144 məhkəmə prosesi keçirilmişdir (o cümlədən, 94-ü serblər, 33-ü xorvatlara, 8-i Kosovo albanlarına, 7-si Bosniya müsəlmanlarına və 2-si makedoniyalıları qarşı). Həm də Haqaq Tribunalının ittihamları Bosniya serblərinin rəhbəri P. Miadiç və R. Karadžić qarşısı da irəli sürülmüşdür. İkinci Beynəlxalq Tribunal Ruanda üzrə yaradılmışdır. Bu məhkəmənin vezifəsi 1994-cü ilde Ruandada və qonşu ölkələrdə soyqırımının bəşəriyyət əleyhine cinayətin araşdırılması idi.

Azərbaycan 44 günlük Vətən Mühərabəsi və daha sonra 23 saat 44 dəqiqə çəkən antiterror əməliyyat tədbirləri ilə ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpə etdir. Hər yerde quruculuq, bərpə tikinti işləri həyata keçirilir. Lakin əraziyələrin hər qarşısında ermənilərin törətdikləri vəhşiliklərinin, soyqırımı aktlarının izləri görünür. Ən ürəkdağlayan hal isə birinci Qarabağ mühərabəsi zamanı erməni terrorçuları tərefindən vəhşicəsinə öldürülüb, quylarda basdırılan azərbaycanlı əsgərlərinin, mülki insanların kütlevi məzarlıqlarının aşkar edilməsidir. Xocalıda 12 nəfərin qalıqları var. İndiye qədər Edilli kəndində 3 kütlevi məzarlıq sahəsi aşkar olunub. Birinci və ikinci sahədə ümumən 6, üçüncü sahədə isə 12 meyt aşkarlanıb. Bəzi əlamətlər bu skeletlərin hərbçilərə aidliyindən xəbər verir. Üzerlərində paltralar, ayaqlarında qara dəriyə bənzər çəkmələr var. Onların yanında 2 ədəd bıçaq, siqaret kötüləri, gilizlər də aşkarla çıxarılıb. İlkən baxış insan qalıqlarının Azərbaycan hərbçilərinə aid olduğunu, əsirlikdə işğalda ilə öldürüldükərləndən xəbər verir.

Bütün bunlar onu təsdiq edir ki, dünyada terrorcu təşkilatları arasında en vəhşisi və amansızı erməni toplumunun yaratdığı təşkilatlardır. Hansı ki, bu terror təşkilatları vasitəsi ilə azərbaycanlılar hədəf seçilib, öldürülüb, evləri yandırılıb, yurdu-yuvası viran edilib. Təbii ki, bu vəhşiliklərə dünən birliyi etməzdir. Tecili beynəlxalq tribunal təşkil etməli və Koçaryanlar, Sarkisyanlar, Ohanyanlar həbs olunaraq dünən birliyi özündə layiqli cəzalarını almalıdır.

İLHAM ƏLİYEV